

AZS Katowice

Górnośląski ośrodek AZS rozwijał się od drugiej połowy lat 40. równolegle w kilku miastach: Katowicach, Gliwicach i Rokitnicy. Z czasem jego przedstawiciele zaczęli odnosić liczne sukcesy na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej. W szczególności dotyczy to wyspecjalizowanego w sporcie wyczynowym klubu AZS AWF Katowice.

Historia AZS w całym regionie czeka wciąż na całościowe opracowanie. Do tej pory swojej monografii doczekał się tylko Klub Uczelniany Uniwersytetu Śląskiego¹. Ośrodków w Gliwicach i Rokitnicy dotyczą zaś wydawnictwa jubileuszowe². Wciąż nie mamy też w pełni opisanego bogatego dorobku AZS AWF w Katowicach.

Gliwicki AZS został utworzony 17 sierpnia 1945 r. przy organizowanej w tym mieście Politechnice Śląskiej. Początek klubowi dała sekcja siatkówki. W ciągu pierwszych miesięcy istnienia klubu powstawały kolejno sekcje: koszykówki, pływania, motorowa, szermierki, narciarska, szachów, tenisa stołowego i żeglarska³. W następnych latach powstały jeszcze sekcje: lekkoatletyczna, tenisa ziemnego, kolarska, gimnastyczna, strzelecka⁴.

Atmosferę tego czasu oddają wspomnienia zapisane po kilkunastu latach: „Gliwicki AZS rozpoczął od siatkówki, bo ta dyscyplina sportu nie wymagała skomplikowanego sprzętu i specjalnych warunków terenowych. Zwolennicy motoryzacji odwiedzali jednocześnie liczne składy złomu, szperając w różnego rodzaju starych automobilach. Na salach wykładowych w przerwach między zajęciami coraz częściej można było spotkać entuzjastów szachownicy. Są i tacy, co rozpoczynają treningi szablone mając do dyspozycji tylko jakieś wyszperane z lamusa zardzewiałe klingi. Daje się zauważyć szalony głód sportu. [...] Brak pieniędzy nadrabia ogromny entuzjazm, ludzie chcą pracować dla dobra klubu”⁵.

Podobnie wyglądała sytuacja w pobliskiej stolicy województwa. Zebranie założycielskie AZS Katowice odbyło się 12 października 1945 r. z inicjatywy studentów Wyższego Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych (przekształconego w 1950 r. w Wyższą Szkołę Ekonomiczną). Jako pierwsze powstały sekcje: piłki nożnej, lekkoatletyczna i narciarska. Z czasem powołano kolejne: piłki ręcznej, bokserską szermierczą, sportów wodnych, tenisową i motorową. Nie wszystkie z nich rozwinęły szerszą działalność co było spowodowane brakiem środków finansowych, sprzętu,

1 K. Miroszewski, K. Wilczok, *Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1968-2018)*, Katowice 2018.

2 *XXV lecie Akademickiego Związku Sportowego przy Śląskiej Akademii Medycznej*, Gliwice 1974; A. Nagaj, *30-lecie Akademickiego Związku Sportowego w Gliwicach*, Gliwice 1975; R. i S. Bogusz, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Gliwicach*, Gliwice 1995.

3 A. Nagaj, *30-lecie Akademickiego Związku Sportowego w Gliwicach*, Gliwice 1975.

4 D. Kruża, *Działalność AZS Politechniki Śląskiej w Gliwicach na rzecz krzewienia sportu i rekreacji fizycznej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z organizacji i historii Akademickiego Związku Sportowego. Na 55-lecie AZS w Częstochowie (1945-2000)*, red. A. Nowakowski, Częstochowa 2001, s. 130.

5 *Pół wieku AZS...*, s. 116-117..

obiektów i tradycji sportu akademickiego w Katowicach⁶.

W 1948 r. powstał Klub Uczelniany AZS na Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej (PWSM) w Katowicach. Wkrótce przedstawiciele obu katowickich klubów powołali Zarząd Środowiskowy AZS⁷. Niezależność od tego Zarządu zachował AZS Rokitnica, powołany do życia 28 kwietnia 1949 r. przy Śląskiej Akademii Medycznej w Rokitnicy koło Zabrza. Utworzono w nim następujące sekcje: szermierczą, piłki nożnej, lekkoatletyczną, pływacką, narciarską, bokserską, piłki ręcznej, tenisa stołowego. Do końca roku powstały jeszcze sekcje: żeglarska, siatkówki męskiej i żeńskiej⁸.

W końcu lipca 1949 r. na uczelniach katowickich AZS posiadał 510 członków, w Politechnice Gliwickiej aż 1050, zaś w Rokitnicy 150 na 240 studentów tej uczelni⁹. W 1950 r. Zarząd Środowiskowy w Katowicach powiększył się o dwa kolejne kluby uczelniane -w Państwowej Szkole Sztuk Plastycznych i Wyższej Szkole Pedagogicznej¹⁰. W roku 1956 w czterech katowickich kołach AZS było 700 członków, uprawiających 3 dyscypliny sportu. Liczniejsze były pozostałe dwa śląskie kluby: AZS Gliwice miał 1116 członków uprawiających 12 dyscyplin, zaś AZS Rokitnica – 843 członków w 7 dyscyplinach¹¹.

Istotne znaczenie dla dalszego rozwoju sportu akademickiego w Katowicach miało utworzenie w 1957 r. Studium Nauczycielskiego Wychowania Fizycznego (na bazie istniejącego wcześniej Technikum Wychowania Fizycznego). Studium to przekształcono w 1970 r. w Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego, a w 1979 r. w Akademię Wychowania Fizycznego¹². Przy SN WF w 1957 r. powstał Klub Uczelniany AZS. Kolejny klub uruchomiono w 1963 r. przy Zamiejscowym Studium Uniwersytetu Jagiellońskiego, przekształconym trzy lata później w Filię UJ¹³.

W 1965 r. Zarząd Środowiskowy w Katowicach obejmował sześć klubów uczelnianych i Klub Międzyuczelniany. Łącznie zrzeszały one 1136 członków (38 % liczby studentów) w 43 sekcjach. Szczególną popularnością cieszyła się piłka ręczna zaliczana do czołówki krajowej¹⁴.

Klub Uczelniany Politechniki w Gliwicach zrzeszał wtedy 354 członków w 7 sekcjach sportowych. Stanowiło to zaledwie 6,6 % studentów. Spadek liczby członków wynikał z osłabienia pracy organizacyjnej. Do najbardziej popularnych dyscyplin należały gry zespołowe, lekka atletyka,

6 R. Wryk, *Narodziny i rozwój...*, s. 273.

7 60 lat AZS Katowice. *Wspomnienia*, red. A Miszta, Katowice 2005, s. 14-15.

8 *XXV lecie Akademickiego Związku Sportowego przy Śląskiej Akademii Medycznej*, s. 56.

9 AAN, Ministerstwo Oświaty, sygn. 3166, Sprawozdanie organizacyjne ZG AZS za okres od 1 IV 1949 do 31 VII 1949 r., k. 232.

10 60 lat AZS Katowice. *Wspomnienia*, s. 15.

11 *Sprawozdanie z działalności w latach 1957-1959*, ZG AZS, Warszawa 1960, s. 14.

12 Historia tej uczelni zob. *Z dziejów Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Od Technikum Wychowania Fizycznego do Akademii Wychowania Fizycznego (1952-2010)*, [w:] M. Łuczak, E. Kałamacka, J. Chełmecki, R. Szubert, E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, W. Moska, M. Żmudzka-Brodnicka, B. Gondek, *Akademie Wychowania Fizycznego w Polsce. Od przeszłości ku przyszłości*, Poznań 2015, s. 237-252.

13 K. Miroszewski, K. Wilczok, *Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1968-2018)*, Katowice 2018, s. 19-20.

14 *Sprawozdanie z działalności w latach 1964-1965*, ZG AZS, Warszawa 1966, s. 16.

tenis stołowy i tenis ziemny. Dwie ostatnie były reprezentowane w ekstraklasie państwowej¹⁵.

Klub Akademii Medycznej w Rokitnicy zrzeszał 322 członków w 7 sekcjach (16,8 % ogółu studentów). Do popularnych dyscyplin należały lekka atletyka, szermierka i żeglarstwo. Zarząd klubu napotykał na liczne trudności związane z brakiem własnych urządzeń sportowych i rozmieszczeniem katedr uczelni w kilku miastach śląskich¹⁶.

Ważnym wydarzeniem w historii szkolnictwa wyższego i AZS w regionie było utworzenie w 1968 r. Uniwersytetu Śląskiego w wyniku połączenia WSP i Filii UJ w Katowicach. Klub Uczelniany AZS UŚ postawił postawił bardzo mocno na umasowanie sportu wśród młodzieży akademickiej. W 1972 r. w 16 sekcjach miał 1025 członków (25,5 % ogółu studentów), zaś w 1977 r. w 21 sekcjach już 4221 członków (45,14 % wszystkich studentów), w tym ponad połowę kobiet (2382). Był to najwyższy współczynnik zrzeszenia studentów w AZS w gronie wszystkich polskich uniwersytetów¹⁷.

W ramach AZS Uniwersytetu Śląskiego funkcjonował na zasadach samodzielnej komórki Klub AZS przy Filii UŚ w Cieszynie. Członkowie Klubu mogli korzystać z obozów zimowych i letnich organizowanych przez macierzysty AZS w Katowicach. Wybrany zarząd posiadał pełną samodzielność, a prezes AZS filii w Cieszynie wchodził w skład Prezydium AZS Katowice. W 1974 r. cieszyński AZS liczył 165 członków (w tym 64 kobiety), zrzeszonych w 10 sekcjach¹⁸.

Blisko 40 % studentów uczęszczało na zajęcia w wydziałach zamiejscowych AZS w Sosnowcu. W związku z tym w 1976 r. planowano utworzyć odrębny AZS Sosnowiec (liczący ponad 1000 członków)¹⁹, jednak plany te nie zostały zrealizowane.

W 1976 r. w ramach AZS UŚ prowadziły działalność następujące sekcje sportu masowego: alpinistyczna, gry GO, gimnastyka artystyczna, jeździectwo, judo, koszykówka, karate, Klub Pilotów, narciarstwo, pływanie, piłka ręczna, piłka nożna, lekkoatletyka, spadochroniarstwo, szermierka, siatkówka, strzelectwo, tenis ziemny, tenis stołowy, turystyka.

AZS wspólnie z Radą Uczelnianą Socjalistycznego Zrzeszenia Studentów Polskich prowadził również cztery agendy wyodrębnione. Akademicki Klub Jeździecki działał od 1967 r. i posiadał własny ośrodek jeździecki w Zbrosławicach. W 1975 r. Jan Nowak na koniu Jaskier został akademickim mistrzem Polski. Rok później AKJ zajął drużynowo drugie miejsce na AMP. Akademicki Klub Narciarski „AKADE” powstał w 1975 r. W ramach akcji „Zima” organizował naukę jazdy na nartach i zawody sportowe. Posiadał bazę w Korbielowie. W 1980 r. zajął pierwsze

15 Ibidem.

16 Ibidem, s. 19.

17 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 28-29.

18 *Akademicki Związek Sportowy Uniwersytet Śląski. Analiza materiałów sprawozdawczych i programowych Akademickiego Związku Sportowego z działalności w latach 1972-1977*, oprac. G. Maciążek, b.d., s. 14

19 Ibidem, s. 15.

miejsce wśród 23 klubów tego typu w Polsce²⁰.

Akademicki Klub Alpinistyczny posiadał wśród swoich członków takie sławy jak Irena Kęsa i Jerzy Kukuczka. Organizował m.in. wyprawy w Alpy-Dolomity i Himalaje. Do historii przeszła np. Śląska Akademicka Wyprawa Alpinistyczna „Hindukusz 77”, w czasie której przetarto m.in. nową drogę na Acher Cziogh (7035 m. n.p.m.). W tym samym roku Klub otrzymał puchar przechodni Federacji Akademickich Klubów Alpinistycznych za całokształt działalności sportowo-szkoleniowej²¹. Przypomnijmy, że Jerzy Kukuczka jako drugi człowiek na świecie zdobył Koronę Himalajów i Karakorum. Wytyczył także 11 nowych dróg na zdobytych ośmiotysięcznikach.

Katowicki Yacht Klub działał jako agenda SZSP i Zarządu Środowiskowego AZS w Katowicach. W 1979 r. został przekształcony w Akademicki Klub Żeglarski „Armada”, w skład którego wchodziły sekcje z czterech uczelni. Organizował obozy żeglarskie oraz szkolenia na stopnie żeglarskie – żeglarza i sternika motorowodnego²².

W 1971 r. został założony Środowiskowy Międzyuczelniany Klub Sportowy AZS usytuowany przy Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego w Katowicach, który po zmianie nazwy uczelni przekształcono w KS AZS AWF Katowice²³. W 1978 r. klub posiadał 576 zawodników w 8 sekcjach wyczynowych. Poza Klubem Sportowym AWF sekcje wyczynowe utrzymano także w Klubie Uczelnianym Politechniki w Gliwicach²⁴.

Od 1973 r. corocznie rozgrywano Akademickie Mistrzostwa Śląska w różnych dyscyplinach. Skład uczestników był zmienny. Przez pewien czas występowały też kluby z uczelni częstochowskich. Dominowała w nich Politechnika Śląska, wygrywając większość edycji. Kilka razy zwyciężała katowicka AWF. Uniwersytet Śląski był z reguły na trzeciej pozycji²⁵.

Podejmowano wówczas próby integracji wszystkich klubów AZS w regionie. Działająca od 1973 r. Społeczna Komisja Klubów Uczelnianych mająca na celu koordynację prac 16 klubów uczelnianych z województw: katowickiego, opolskiego, bielskiego i częstochowskiego, po kilku latach istnienia została jednak rozwiązana²⁶.

Działania integracyjne przyniosły mimo wszystko widoczne w efekty. W ramach reformy sportu akademickiego w połowie lat 70. w Zarządzie Środowiskowym AZS Katowice zrzeszono w sumie dziewięć klubów uczelnianych i dwa wyczynowe. Obok klubów uczelni katowickich

20 Ibidem, s. 20-23; K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 32-33.

21 Ibidem; P. Halemba, *Powstanie i rozwój klubów AZS Katowice w okresie powojennym, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki*, [w:] *Wybrane zagadnienia z organizacji i historii Akademickiego Związku Sportowego. Na 55-lecie AZS w Częstochowie (1945-2000)*, red. A. Nowakowski, Częstochowa 2001, s. 70.

22 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 33-34.

23 *Z dziejów Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Od Technikum Wychowania Fizycznego do Akademii Wychowania Fizycznego (1952-2010)*, s. 251.

24 *Informator statystyczny 1978 rok*, ZG AZS, s. 4.

25 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 47-60.

26 P. Halemba, *Powstanie i rozwój klubów AZS Katowice w okresie powojennym, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki*, s. 67.

znalazły się w nim kluby uczelniane Akademii Medycznej z Rokitnicy, Politechniki Śląskiej oraz filii Politechniki Śląskiej usytuowanych w Rybniku i Dąbrowie Górniczej. W 1978 r. liczyły one w sumie 8329 członków w klubach uczelnianych i 1986 w klubach wyczynowych. Był to drugi pod względem liczebności Zarząd Środowiskowy AZS w kraju (po Warszawie)²⁷. W 1981 r. odnotowano już znaczący spadek liczebności klubów uczelnianych do 5959 członków. Natomiast kluby wyczynowe (AWF i Politechnika) utrzymały swoją pozycję (2162 członków)²⁸.

Z dniem 1 stycznia 1988 r. nastąpiła zmiana nazwy Klubu AZS Uniwersytetu Śląskiego na AZS Katowice. W ramach kolejnej reorganizacji Zarząd Środowiskowy przejął wszystkie sekcje wyczynowe AZS UŚ: koszykówkę, hokej na trawie, rugby, badminton, piłkę ręczną, siatkówkę, piłkę nożną, karate, brydż i tenis²⁹.

Pierwszy poważny sukces na arenie krajowej sportowcy katowickiego AZS odnotowali w 1955 r., gdy jedenastoosobowy zespół piłki ręcznej mężczyzn zdobył tytuł drużynowego mistrza Polski. Do 1970 r. Katowiczanie grali w I lidze, zajmując z reguły wysokie pozycje. W 1964 r. podopieczni trenera Alojzego Chruszcza po raz drugi wywalczyli mistrzostwo kraju. W tym okresie bardzo dobrze radziły sobie także szczypiornistki, zdobywając w 1959 r. tytuł mistrzyń Polski³⁰.

Drugą katowicką specjalizacją w grach zespołowych okazał się hokej na trawie. Laskarze sięgali do mistrzostwo kraju w latach 1962 i 1972, pokonując w rozgrywkach halowych silne kluby poznańskie. Aleksander Wrona wystąpił na igrzyskach olimpijskich w Monachium w reprezentacji Polski, która zajęła szóste miejsce³¹. W latach 80. duże sukcesy odnosiły hokeistki na trawie AZS UŚ Katowice, których trenerem był olimpijczyk z Monachium Ryszard Twardowski. W 1984 r. drużyna przełamała dominację drużyn wrocławskich i została mistrzem Polski. Tytuł ten dzierżyła przez następne dwa lata³².

Na arenie międzynarodowej sukces odniósł tylko jeden zawodnik AZS Śląsk Katowice – uczestnik igrzysk olimpijskich w Monachium i Montrealu, lekkoatleta Ryszard Skowronek. Był on trzykrotnym mistrzem Polski w dziesięcioboju. W 1974 r. niespodziewanie wygrał mistrzostwa Europy w Rzymie³³.

W AZS Gliwice wyróżniali się także lekkoatleci. Dwóch z nich (Wiesław Król i Piotr Sobotta) wystąpiło, choć bez powodzenia, na igrzyskach olimpijskich w Rzymie w 1960 r. Król był dwukrotnym mistrzem Polski w biegu przez płotki: na 110 m (1957) i na 400 m (1960). Sobotta

27 *Informator statystyczny 1978 rok*, ZG AZS, s. 3-4, 6.

28 *Informator statystyczny 1981*, ZG AZS, oprac. H. Hanusz, Warszawa 1982, s. 9, 11.

29 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 44.

30 H. Hanusz, *Akademicki Związek Sportowy w Polsce Ludowej*, s. 129-132.

31 P. Halemba, *Powstanie i rozwój klubów AZS Katowice w okresie powojennym, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki*, s. 62-63; B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich...*, s. 192.

32 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 41-42.

33 B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich...*, s. 516.

dwa razy zdobywał złoty medal mistrzostw kraju w skoku wzwyż (1960 i 1962)³⁴. Czterokrotnym mistrzem Polski w skoku wzwyż był Kazimierz Fabrykowski, który wywalczył również brązowy medal na Uniwersjadzie w Turynie w 1959 roku.

Pasmo sukcesów osiągała sekcja tenisa stołowego AZS Gliwice. Od końca lata 50. pingpongiści zajmowali czołowe pozycje w I lidze, by wreszcie sięgnąć po drużynowe mistrzostwo Polski w 1975 r., by powtórzyć ten wynik dwa lata później. Ponownie królowali w lidze w latach 1987-1991. Zdobywali mnóstwo medali indywidualnie, w deblu i grze mieszanej. Wielokrotnymi mistrzami Polski byli Stefan Dryszel i Piotr Molenda. Obydwaj odnosili też sukcesy na arenie międzynarodowej. Wspólnie z Leszkiem Grubbą i Leszkiem Kucharskim w 1984 r. wywalczyli wicemistrzostwo Europy, w 1985 r. brązowy medal mistrzostw świata, zaś w 1986 r. brąz na mistrzostwach Europy³⁵. Członkami mistrzowskiego teamu byli także: Witold Woźnica, Marek Skibiński, Wojciech Waldowski, Krystian Podeszwa, Mirosław Pierończyk, Norbert Mnich. Kobiety również zdobyły drużynowe mistrzostwo I ligi (w 1974 r.). Wśród nich zdecydowaną liderką była Czesława Noworyta, która na krajowych stołach zdobyła w sumie 24 złote medale, 16 srebrnych i 7 brązowych. Medale zdobywały też Małgorzata Urbańska, Jolanta Szatko, Weronika Sikora, Katarzyna Calińska, Danuta Ochędzan, Anna Dziubla³⁶.

Wizytówką AZS Rokitnica okazała się szermierka. Gwiazdą w zespole był szpadzista Bogdan Kazimierz Gonsior – czterokrotny olimpijczyk (1960-1972). Brązowy medal zdobył w drużynie na olimpiadzie w Meksyku (1968), gdy przeszedł już do Piasta Gliwice. Wcześniej, w barwach AZS, wywalczył trzy złote medale na Uniwersjadach (1957, 1961, 1963), a raz srebro (1959). Następnie został mistrzem świata w drużynie w Gdańsku (1963), zaś indywidualnie zdobył brązowy medal w Moskwie (1966)³⁷.

W Klubie Sportowym AZS AWF Katowice największe sukcesy odnosiła w latach 80. sekcja akrobatyki sportowej. Tytuły mistrzostwie w skokach na ścieżce zdobywali: Alicja Hartel, Katarzyna Duszyńska, Krzysztof Wilusz, Elżbieta Białek, Andrzej Gudzio, Wiktoria Weselak. Zespołowo dwukrotnie wywalczono trzecie miejsce w kraju (1983 i 1986). Na arenie międzynarodowej jako pierwszy odniósł sukces Witold Majka, gdy w 1983 r. został złotym medalistą mistrzostw Europy w skokach na ścieżce drużynowo. Medale mistrzostw świata i Europy do 1989 r. zdobywali również: Zbigniew Bąchor, Elżbieta Białek, Alicja Hartel, Marcin Leszczaniecki i Krzysztof Wilusz³⁸.

Rozwijała się też sekcja lekkoatletyczna, choć w tym okresie tylko na krajowym podwórku. Andrzej Karnicki został mistrzem Polski w biegu na 800 m (1988), Joanna Smolarek w biegu na

34 Ibidem, s. 458-459, 518-519.

35 <https://anpelts.wixsite.com/pingpongowy-impuls/historia>

36 Ibidem.

37 B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich...*, s. 960-961.

38 <https://www.mhk.katowice.pl/index.php/edukacja/encyklopedia/leksykon-struktur/356-a-struktur>

100 m, zaś Lidia Camberg na 10 km (obie w 1989 r.). W latach 1981-1989 wicemistrzostwo kraju wywalczyli: Anna Rokitowska (rzut dyskiem), Lucyna Rokitowska i Beata Niewójt (chód na 5 km), Elżbieta Więcek (pięciobój), Rafał Cieśla (60 m przez płotki), Robert Korzeniowski (chód na 10 i 20 km). Brązowe medale zdobyli: Lucyna Rokitowska (chód na 3 km i chód na 10 km), Anna Rokitowska (chód na 3 km), Bożena Sadowska (pięciobój i siedmiobój), Joanna Smolarek (bieg na 100 m i bieg na 200 m), Barbara Grzywocz (bieg na 400 m), Jerzy Sieczko (chód na 10 km), Lidia Camberg (bieg na 3 km), Rafał Cieśla (110 m przez płotki), Robert Korzeniowski (chód na 10 km)³⁹.

Kryzys gospodarczy lat 80. i okres transformacji ekonomicznej lat. 90 odbiły się mocno na kondycji AZS na Śląsku. Według statystyk ZG AZS, w 1989 r. cała organizacja katowicka miała zaledwie 1626 członków⁴⁰.

W potężnym kryzysie znalazł się w początkach III RP AZS Uniwersytetu Śląskiego, który praktycznie przestał funkcjonować, a prowadzeniem działalności sportowej zajmowało się Studium Wychowania Fizycznego i Sportu. Reaktywacja klubu nastąpiła w 1997 r. i liczył on wówczas 223 członków. Rozwój organizacyjny zaczął się na dobre po roku 2004, gdy KU AZS UŚ osiągnął stan 1076 członków w 31 sekcjach. W roku 2008 doszedł nawet do 2034 członków, po czym zaczął się obniżać⁴¹.

2003 r. powołano Organizację Środowiskową AZS Katowice. W 2006 r. skupiała on już 26 klubów z województwa. Obok uczelni z tradycjami znalazły się w tym gronie nowe placówki, powstałe po 1989 r., takie jak: PWSZ w Raciborzu, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Wyższa Szkoła Bankowa Wydział Zamiejscowy w Chorzowie czy Centrum Kształcenia Inżynierów w Rybniku. W sumie w 295 sekcjach zrzeszały one 5394 członków⁴².

Jedną z najbardziej usportowionych uczelni w kraju pozostała Politechnika Śląska. W połowie lat 90. w AZS Gliwice działało 20 sekcji sportowych, w tym 7 wyczynowych: judo mężczyzn (I liga), tenis stołowy (I liga mężczyzn, II liga kobiet), badminton (II liga), siatkówka (II liga), szachy (II liga), siatkówka kobiet (liga okręgowa), koszykówka mężczyzn (liga okręgowa)⁴³.

Judocy z AZS Gliwice zdobywali w tym okresie liczne medale mistrzostw Polski seniorów i juniorów. Najlepszy z nich Bronisław Wołkowicz miał na swoim koncie trzy złote medale mistrzostw Polski oraz dwa srebrne medale akademickich mistrzostw świata. Tenisiści stołowi:

39 Ibidem.

40 H. Hanusz, *Akademicki Związek Sportowy w Polsce Ludowej*, s. 88.

41 K. Miroszewski, K. Wilczok, op. cit., s. 71-75.

42 XXII Zjazd Akademickiego Związku Sportowego. *Sprawozdanie z działalności w latach 2006-2007*, Poznań 2007, s. 37.

43 D. Kruza, *Działalność AZS Politechniki Śląskiej w Gliwicach na rzecz krzewienia sportu i rekreacji fizycznej*, s. 130-131.

Michał Gołdyn i Karol Szotek uzyskali tytuł mistrza Polski drużynowo, indywidualnie i w deblu. Michał Gołdyn ponadto zdobył z drużyną narodową brązowy medal mistrzostw Europy juniorów⁴⁴.

Największe sukcesy odnoszą zawodnicy nastawionego na sport wyczynowy Klubu Sportowego AZS AWF Katowice. W 2014 r. klub prowadził sekcje sportu kwalifikowanego: akrobatyka sportowa, biathlon, lekkoatletyka, narciarstwo klasyczne (biegi, skoki narciarskie, kombinacja norweska), narciarstwo alpejskie, pływanie, piłka ręczna kobiet, koszykówka kobiet i mężczyzn, snowboard, szermierka, triathlon⁴⁵.

Jak wyliczono, sportowcy AZS AWF Katowice na wysokiej rangi imprezach międzynarodowych zdobyli co najmniej 176 (44–61–71) medali: 44 złote, 61 srebrnych, 71 brązowych. Od 1970 do końca 2018 r. zdobyli medale mistrzostw Polski: 440 złotych, 416 srebrnych, 436 brązowych⁴⁶. Wymienienie wszystkich medalistów jest tutaj niemożliwe. Skupimy się zatem na głównych osiągnięciach międzynarodowych.

AZS AWF Katowice stał się przed wszystkim groźną konkurencją dla AZS Zakopane w sportach zimowych. W latach 2006-2014 zdominował polską reprezentację na zimowych igrzyskach olimpijskich. Do Turynu pojechało 10 zawodniczek i zawodników z Katowic, do Vancouver 13 osób, do Soczi – aż 21⁴⁷. Jeśli jednak chodzi o olimpijski dorobek medalowy, to w całości (pięć krążków) zdobyła go jedna zawodniczka, największa gwiazda klubu ostatnich lat („królowa nart”) – Justyna Kowalczyk: złoto w biegu na 30 km stylem klasycznym (2010) i biegu na 10 km st. klasycznym (2014); srebro w sprincie (2010); brąz w biegu na 30 km st. dowolnym (2006) i w biegu łączonym 15 km (2010). Poza tym cztery razy wygrywała Puchar Świata, dwa razy zdobywała tytuł mistrza świata, trzykrotnie srebrny medal i dwukrotnie brązowy medal mistrzostw świata. Była 6-krotną medalistką Uniwersjady i 29-krotną mistrzynią Polski⁴⁸.

Inni narciarze z klubu zdobywali medale na uniwersjadach. Adam Cieślár zgromadził w latach 2013-2017 aż 6 złotych i 2 srebrne medale w kombinacji klasycznej. Krzysztof Wańczyk stanął na najwyższym stopniu podium w biegu na 15 km, zaś na drugiej pozycji w biegu na 30 km i sztafecie 3x10 km. Ponadto medalistami uniwersjadowymi byli: w skokach narciarskich Marcin Bachleda, Grzegorz Sobczyk, Rafał Śliż (srebro) i Łukasz Kruczek (brąz); w kombinacji norweskiej Paweł Słowiok (brąz)⁴⁹.

Liczne sukcesy międzynarodowe zanotowały biathlonistki z Katowic: Magdalena Grzywa (złota i brązowa medalistka mistrzostw Europy na 10 km, srebrna na 7,5 km, brązowa na 15 km, a

44 Ibidem, s. 136-139.

45 *Z dziejów Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Od Technikum Wychowania Fizycznego do Akademii Wychowania Fizycznego (1952-2010)*, s. 251.

46 <https://www.mhk.katowice.pl/index.php/edukacja/encyklopedia/leksykon-struktur/356-a-struktur>

47 Pełne wykazy osobowe zob. B. Korpak, *Akademicki Związek Sportowy w Trzeciej Rzeczypospolitej*, s. 298-300.

48 B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich...*, s. 641-642.

49 <https://www.mhk.katowice.pl/index.php/edukacja/encyklopedia/leksykon-struktur/356-a-struktur>

ponadto zwyciężczyni uniwersjady na 7 i 10 km); Monika Hojnisz (mistrzyni Europy w biegu pościgowym, brązowa medalistka w sprincie i biegu indywidualnym, trzecia w mistrzostwach świata w biegu masowym); Krystyna Pałka (srebrny medal mistrzostw świata i również srebrny medal mistrzostw Europy); Weronika Nowakowska-Ziemniak zdobywała srebrne i brązowe medale mistrzostw świata i Europy, a także 6 medali na uniwersjadach (w tym dwa złote). W snowboardzie half-pipe wyśmienitą zawodniczką była Paulina Ligocka – brązowa medalistka mistrzostw świata (2007) i dwukrotna mistrzyni uniwersjady. Złotym medalistą uniwersjady był także jej kuzyn Mateusz Ligocki⁵⁰.

Z pozostałych dyscyplin wyśmienite występy zanotowali przede wszystkim lekkoatleci. W latach 90. były to głównie sukcesy na uniwersjadach, gdzie Robert Korzeniowski wywalczył w barwach AZS AWF Katowice dwa złote medale w chodzie na 20 km (1991 i 1993); Barbara Grzywocz i Sylwia Pachut brąz w sztafecie 4x400 m (1991). Później nastał czas Zuzanny Radeckiej – mistrzyni Polski w biegach na 100, 200 i 400 m. W 1999 roku zajęła drugie miejsce w biegu na 200m na Uniwersjadzie na Sycylii. Była tam także druga w sztafecie 4x100m. W 2002 roku została brązową medalistką w sztafecie 4x400m na mistrzostwach Europy w Monachium. Wystąpiła na igrzyskach olimpijskich w Sydney i Atenach⁵¹. Beniamin Kuciński został natomiast młodzieżowym mistrzem Europy w chodzie na 20 km w 2003 r.

W ostatnich latach kolekcjonerką medali jest Justyna Święty-Ersetic, która obok wielu tytułów mistrzyni Polski w biegach indywidualnych na 400 m i sztafecie 4x400 m, ma na swoim koncie m.in. cztery złote medale mistrzostw Europy i halowych mistrzostw Europy, dwa srebrne medale halowych mistrzostw świata i brąz mistrzostw świata oraz dwa złote medale na uniwersjadach⁵². Obok niej od 2017 r. coraz mocniej błyszczy gwiazda sprinterki Ewy Swobody.

Znaczące sukcesy odnosiła sekcja szermiercza, w której najwybitniejszą zawodniczką była Barbara Wolnicka-Szewczyk – podpory polskiej drużyny narodowej we florecie kobiet. Razem z koleżankami wywalczyła ona srebrny i brązowy medal mistrzostw świata oraz brązowy w mistrzostwach Europy. Trzykrotnie startowała na igrzyskach olimpijskich, zdobywając w drużynie srebrny medal w Sydney (2000)⁵³. We florecie drużynowym srebrny medal mistrzostw świata wywalczył także Leszek Bandach w 1990 r. W drużynie szpadzistek brązowe medal mistrzostw świata wywalczyły Małgorzata Jeziorowska i Małgorzata Bereza, zaś brąz mistrzostw Europy Iwona Oleszyńska. Wybitnym szablistą był Marcin Koniusz – trzykrotny srebrny medalista mistrzostw Europy⁵⁴.

Krzysztof Wilusz w latach 1990-1996 kolekcjonował w skokach na ścieżce kolejne medale

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ <https://www.olimpijski.pl/pl/bio/1850,radecka-zuzanna-anna.html>

⁵² https://domtel-sport.pl/statystyka/LA/personal.php?page=osiag&nr_zaw=22243&r=1

⁵³ <https://www.olimpijski.pl/pl/bio/2243,wolnicka-szewczyk-barbara-mirosława.html>

⁵⁴ <https://www.mhk.katowice.pl/index.php/edukacja/encyklopedia/leksykon-struktur/356-a-struktur>

mistrzostw świata w (trzy srebrne i dwa brązowe) oraz mistrzostw Europy (trzy złote, trzy srebrne, pięć brązowych). Poza nim medale w obu mistrzowskich imprezach zdobywali: Tomasz Kies (cztery mistrzostw świata, w tym jeden złoty; dziewięć mistrzostw Europy, w tym trzy złote); Marcin Leszczaniecki (dwa brązowe mistrzostw świata, dwa złote i jeden złoty mistrzostw Europy); Jerzy Trzaska (srebrny mistrzostw świata, złoty mistrzostw Europy). W mistrzostwach Europy medale wywalczyli również: Oskar Lipa (dwa srebrne); Sebastian Sondel (dwa srebrne i jeden brązowy), Jacek Wodyk i Adrian Bryłka (po jednym srebrnym)⁵⁵.

Bibliografia:

- R. i S. Bogusz, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Gliwicach*, Gliwice 1995;
- P. Halemba, *Powstanie i rozwój klubów AZS Katowice w okresie powojennym, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki*, [w:] *Wybrane zagadnienia z organizacji i historii Akademickiego Związku Sportowego. Na 55-lecie AZS w Częstochowie (1945-2000)*, red. A. Nowakowski, Częstochowa 2001;
- D. Kruża, *Działalność AZS Politechniki Śląskiej w Gliwicach na rzecz krzewienia sportu i rekreacji fizycznej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z organizacji i historii Akademickiego Związku Sportowego. Na 55-lecie AZS w Częstochowie (1945-2000)*, red. A. Nowakowski, Częstochowa 2000;
- K. Miroszewski, K. Wilczok, *Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1968-2018)*, Katowice 2018;
- A. Nagaj, *30-lecie Akademickiego Związku Sportowego w Gliwicach*, Gliwice 1975;
- M. Ponczek, *Osiągnięcia studentów AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach w sportach zimowych (2006-2009)*, [w:] *Akademia kultura fizyczna na przełomie stuleci*, T. II: *Uwarunkowania historyczno-socjologiczne*, red. E. Zadarko, Z. Barabasz, Krosno 2009;
- M. Ponczek, *Sylwetki polskich medalistów olimpijskich – absolwentów i studentów AWF Katowice*, „Zeszyty Metodyczno-Naukowe AWF Katowice” 2006, nr 22;
- Z dziejów Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Od Technikum Wychowania Fizycznego do Akademii Wychowania Fizycznego (1952-2010)*, [w:] M. Łuczak, E. Kałamacka, J. Chelmecki, R. Szubert, E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, W. Moska, M. Żmudzka-Brodnicka, B. Gondek, *Akademie Wychowania Fizycznego w Polsce. Od przeszłości ku przyszłości*, Poznań 2015;
- XXV lecie Akademickiego Związku Sportowego przy Śląskiej Akademii Medycznej*, Gliwice 1974;
- 60 lat AZS Katowice. Wspomnienia*, red. A. Miszta, Katowice 2005;
- <https://www.mhk.katowice.pl/index.php/edukacja/encyklopedia/leksykon-struktur/356-a-struktur>

55 Ibidem.

H
Y
P
E
R
L
I
N
K

"
h
t
t
p
s
:
/
/
a
n
p
e
l
t
s
.
w
i
x
s
i
t
e
.
c
o